

UN PASSEIG PELS BULEVARDS DE NARCÍS COMADIRA*

Ramon Guillem

I ANY 1981 NARCÍS COMADIRA APLEGAVA LA SEUA OBRA poètica en el volum *La llibertat i el terror*, que reunia, a excepció dels inicials *La febre freda* i *Papers privats*, tots els seus llibres editats fins aleshores: *Amic de plor* (1970), *El verd jardí* (1972), *Les ciutats* (1976), *Un passeig pels bulevards ardents* (1976), *Desdesig* (1976), *Terra natal* (1978) i *Album de família* (1980). Amb posterioritat han vist la llum els poemaris *Enigma* (1985) i *En quarantena* (1990), a més d'una antologia dels seus poemes –*Somnis i runa* (1992)–, publicada als "Llibres de l'Ossa menor", a cura de Rossend Arqués, qui recuperava poemes dels avui introbable *La febre freda* ("Com cal") i *Papers Privats* ("Ferran Lobo. P. Restante. Johannesburg").

Però a més a més l'obra de Comadira ha traspassat les fronteres de la poesia i ha fet servir també altres gèneres: així, en teatre, amb *La vida perdurable*, estrenada l'octubre de 1991 al III Festival de Tardor de Barcelona (publicada conjuntament amb *Neva*)¹, o en prosa amb el llibre *Girona. Matèria i memòria*,² publicat l'any passat. Així mateix, reflex de les seues preocupacions artístiques, ha escrit una *Guia de l'arquitectura dels segles XIX i XX*.³ Perquè no podem oblidar que, paral·lelament a l'obra poètica, Comadira s'ha dedicat, amb idèntica devoció, a la pintura. "Com la pintura, així és la poesia", deia Horaci, i d'aquesta frase han arrencat molts malentesos identificatius, que el mateix Narcís

¹ *La vida perdurable (un dinar)*. *Neva (un te)*. Centre Dramàtic de la Generalitat de Catalunya/Lumne, Barcelona, 1992.

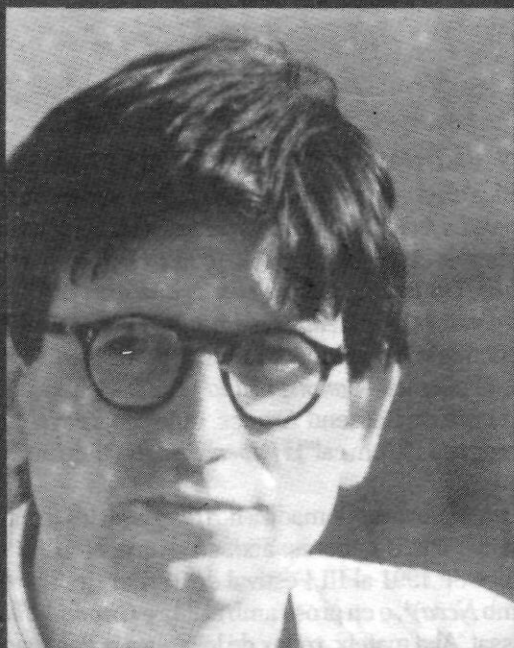
² *Girona. Matèria i memòria*. Empúries, Barcelona, 1992.

³ *Guia de l'arquitectura dels segles XIX i XX a la província de Girona*. En col·laboració amb Joan Tarrús, Barcelona, 1977.

* Aquest text fou llegit com a presentació d'una lectura poètica de Narcís Comadira a la tertúlia Literactual, Castelló, el 20 d'octubre de 1993. Òbviament, les citacions han estat afegides per a la seua publicació.

edicions 62 s/a

**NARCÍS
COMADIRA**

**LA
LLIBERTAT
I EL TERROR**
POESIA 1970-1980

cara i creu 30

Comadira s'ha preocupat per esfumar: així, encara que la "poètica" no puga ser tan distinta per tractar-se del mateix creador, Comadira ens fa palès el seu desig de no barrejar les dues arts, fins i tot en articles en què les relaciona, com en l'atractiva «Fantasia per a Josep Carner. L'escena del príncep»,⁴ o bé a través del que ell anomena "l'espai d'entremig", i que explica amb claredat un somni seu, que el mateix poeta ens transcriu:

Era una nit de tempesta, una tempesta d'aquelles de pel·lícula: ràfegues de vent, pluja descontrolada, llampecs i trons i una necessitat peremptòria d'aixoplugar-se. Jo sol, corria per un camp de rostoll cap a una casa que m'oferia refugi. En arribar a la casa, la por de trobar-la tancada i sense ningú es va canviar per la sorpresa de trobar-la oberta i, d'entrada, acollidora. De cop em vaig trobar en una estança gran, buida, i en aquesta estança hi havia moltes portes. Vaig provar d'obrir-les i no vaig poder. Bé, no vaig poder obrir les que estaven tancades, però n'hi havia dues d'entreobertes. Una donava a una part de la casa que era tota fosca però on es sentien tota mena de veus. L'altra donava a una part de la casa que era plena de llum però que estava com paralitzada per un silenci absolut. En quina et quedaràs, vaig pensar. El dubte era tan inquietant que vaig decidir, per tranquil·litzar-me, que passaria una part de la nit a cadascuna. Però el cas és que quan era en una tenia ganes de l'altra, i vaig començar a anar de l'una a l'altra sense parar, de manera que, al final em vaig dir: per què no et quedes aquí, a l'espai d'entremig, obres les dues portes ben obertes i tindràs una mica de llum i sentiràs algunes veus i tindràs una mica de llum i podràs descansar i et faràs la il·lusió de tenir companyia... Llavors vaig despertar-me.⁵

Dues portes ben obertes en una casa d'un home seduït per la bellesa. Qui sap, a més, si dins de cada porta no hi ha més habitacions també amb les portes obertes. Almenys, dins la porta de la poesia de Comadira hi ha d'altres portes (em demane si serà aqueixa la causa de la pèrdua d'algun crític per tan inextricable laberint). Ja al pròleg de *La llibertat i el terror*,⁶ en fer-nos explícita la seua poètica, Comadira ens advertia que la seua poesia era "variada, diversa i dispersa", i amb això volia explicar-nos el desig de no fer carrera de poeta, en el sentit d'evitar una freda planificació de l'obra –com també, de no ser considerat patum honorífica–, i, a més, afegia: "sóc un poeta amateur, faig poesia perquè l'estimo i perquè en sé, simplement". Crec que aquestes paraules deixen ben clar el projecte poètic de Comadira, o, millor, l'absència d'un projecte poètic on cada graó ha d'acomplir-se d'una manera determinada. És per això que la seua poètica està tan relacionada amb la vida i amb la pròpia experiència.

Dins d'aquestes coordenades es mou l'antologia *Somnis i runa*. Rossend Arqués hi opta per la recerca dels poemes més pregons i transcendentals; coherentment amb aquesta idea *Somnis i runa* és una antologia temàtica, i no pas cronològica, dividida en cinc grans temes: la idea de la mort, els escenaris, la relació vida-temps, el jo líric (o narcisisme) i la poètica. Així, Arqués defuig la consideració de "joganera" –entesa com a joc purament formal– d'una part de

⁴ *L'avenç*, núm. 68, pp. 54-59, febrer 1984.

⁵ "L'espai d'entremig", pp. 129-133. Inclòs al volum *Ut pictura poesis*. Fundació Caixa de Pensions, Barcelona, 1988.

⁶ *La llibertat i el terror. Poesia 1970-1980*. Edicions 62, Barcelona, 1981.

l'obra Comadira. Perquè és aquest un dels trets que els crítics han repetit fins l'avorriment en tractar la seua obra; partint del mestratge de Ferrater i Valverde, i passant pel "feu sonets" a través de Carner i Foix, sembla que moltes vegades s'han quedat en la closca i no han volgut –o no han sabut– entendre el rovell de l'ou. El poeta –tot poeta– té unes necessitats formals, i sense aquesta "forma" necessària no hi ha poesia, només sentimentalisme difús; en realitat, és aquest l'argument de fons de l'obra de Comadira, i l'etiqueta de "formalista" –com totes les etiquetes que intenten encartonar el procés creatiu– hauríem de considerar-la inadequada.

Estic d'acord, doncs, amb la interessant lectura de Rossend Arqués de retornar-nos aquest poeta profund i dens que ha existit des de sempre en Comadira. Un poeta obsedit pel pas destructor del temps, la fugacitat dels cossos, pel buit i la mort, però també per allò que ens protegeix i ens salva: com l'art del poema, un refugi que ens fa recer i ens aixopluga, que ens ajuda també a fer-nos sentir vius.

Muses, que tan sovint he rebutjat,
inoportunes correu als meus dolors
per consolar-me soles del meu fat
amb tals versos, tals rimes, tals furors,

amb què d'altri jamai us heu mostrat,
els qui es vanten de murtres i de llors;
tingui a prop vostre vent, àncora i port,
si no tinc altre lloc pel meu deport.

No és un poema de Comadira però hi té molt a veure. És un poema de Giordano Cruno traduït per Narcís Comadira en la seua excel·lent antologia de la *Poesia italiana*.⁷

Com deia Auden: "l'estil característic de la poesia «moderna» és un to de veu íntim, el discurs d'una persona que s'adreça a una altra... un poeta contemporani que alcés la seua veu sonaria fals". És aquest precisament el to de la veu del nostre poeta: baix i seré, perquè els seus herois no ho són, perquè el que hi ha són rostres propis.

Era Kafka qui deia que un bon llibre havia de ser com una destrat capaç d'esberlar el mar de gel que tots portem endins. Apoc a poc, com una brasa lenta que ens acarona i acompanya, la poesia de Narcís Comadira fon aquest mar interior nostre i ens el fa viu i entenedor.

Mireu com l'ombra de la nit ja minva
i una aurora de llum brilla flamant

No, no és tampoc un poema de Comadira, però també té molt a veure. És un "himne de laudes" pertanyent a la seua traducció dels himnes cristians llatins.⁸

Fondre aquest mar nostre i fer-nos-el viu i entenedor. Hi ha millor destí per a la poesia?

⁷ *Poesia italiana* (Antologia del segle XII al XIX). "Les Millors Obres de la Literatura Universal", 40. Edicions 62 "La Caixa", Barcelona, 1985, p. 161.

⁸ *Himnes Cristians llatins antics*. Ed. Península / 62, Barcelona, 1988, p. 29.